

Casa Rafael Casanova

Visitar

Síntesi històrica

En aquest edifici del segle XVI va néixer Rafael Casanova, conseller en cap de Barcelona i heroi de la defensa de la ciutat durant el setge de les tropes borbòniques de 1714, durant la Guerra de Successió. L'exposició mostra la història de la família Casanova i la història de Moia, així com la figura i l'activitat política i militar de Rafael Casanova, especialment durant el setge de Barcelona en la Guerra de Successió. L'edifici conté, a més de l'exposició, l'arxiu municipal i el museu de Moia, dotat de col·leccions arqueològiques que provenen, en gran part, de la cova del Toll.

0

"Aquell onze de setembre..."

Rafael Casanova i la Guerra de Successió (1705-1714)

Rafael Casanova i Comes (Moià, c. 1660-Sant Boi de Llobregat, 1743) va ser l'últim conseller en cap de la ciutat de Barcelona. Com a tal, tot i ser un home de pau, de dret i de pacte, va esdevenir un dels pilars i màxims responsables de la resistència de la ciutat davant les tropes de Felip V, rei d'Espanya.

Al costat de Villarroel, Dalmau, Feliu de la Penya, Moragues i tants d'altres, Casanova representa la lluita de tot un poble per preservar uns drets i unes llibertats aconseguits durant segles.

Per aquest motiu, amb el transcurs dels anys, la seva figura s'ha convertit en un símbol i un referent de la lluita per la recuperació de les llibertats de Catalunya.

Plànol

1

Els orígens familiars

Rafael Casanova i Comes va néixer a Moià pels volts de l'any 1660. Fou un dels onze fills de Rafael Casanova i Solà, natural de Moià, i de Maria Comes i Sors, originària de Granollers. En el moment del seu naixement, els Casanova gaudien d'una sòlida posició econòmica. Propietaris de masos i terres, es dedicaven al comerç del gra i la llana.

La família tenia una llarga tradició de participació en els afers públics. Francesc Casanova (avi) havia estat capità de la Santa Unió, lluitant contra els bandolers, i Rafael Casanova (pare) havia estat cap del sometent del Moianès (1650), conseller de la vila (1652), sotsveguer de Moià i el Moianès (1659) i, poc abans de la seva mort (1682), batlle reial de la vila.

[Plànol](#)

2

Moià en temps dels primers Casanova

s. XV-XVII

Els primers Casanova van trobar a Moià una vila econòmicament molt pròspera, amb mercat, fira i un primer nucli d'artesans que, a costa de grans sacrificis econòmics, havia aconseguit alliberar-se del jou feudal.

A mitjan segle XV el nucli urbà de Moià el formaven els carrers de les Joies, el del Forn, el de la Rectoria, el Palau de Dalt i el carrer Jussà (actual Carreró), a més de diversos calls o carrerons secundaris. Tot el recinte es trobava emmurallat des de mitjan segle XIV i la muralla constava de quatre portes (Barcelona, Riquer, Murat i Rodors), defensades per dues torres (Barcelona i Rodors). Fora muralles s'hi trobaven "el Joc de la Pilota", "el camp de la Fira" i l'Hospital.

Plànol

3

Els Casanova, una família benestant

Una important font d'ingressos per a la família Casanova fou la venda de llana que, procedent dels seus ramats o comprada en diferents indrets de Catalunya, revenien a Moià i pobles de la rodalia. Per un document de finals del segle XIII sabem que a Moià ja hi havia teixidors. Però la seva època de màxima esplendor va ser entre els segles XVII i XVIII, quan hi funcionaven més de cent telers, donant feina aproximadament a unes 1.300 persones, la major part dones, que es dedicaven a filar.

Com a mostra del seu ascens social, els Casanova patrocinarren la construcció de l'altar de la Mare de Déu del Roser de l'església de Santa Maria de Moià, obra de l'escultor Pau Sunyer. Alhora, exerciren d'administradors i obrers de l'església i destinaren diversos membres de la família a la carrera eclesiàstica.

Plànol

4

De Moià a Barcelona

Com molts fadristerns de famílies benestants, Rafael Casanova va ser destinat als estudis i cursà filosofia i dret civil i canònic a l'Estudi General de Barcelona. L'elecció de la carrera de dret no fou casual: en aquells anys era una carrera de gran prestigi i, a més, facilitava un ràpid ascens social. Alhora podia ser molt favorable per als interessos de la mateixa família el fet de tenir un jurista dins l'entorn més proper.

En 1696, Rafael Casanova contragué matrimoni amb Maria Bosc i Barba, filla i hereva d'una important família de Sant Boi de Llobregat. Del matrimoni n'hagueren quatre fills: Francesc, mort en 1710; dos bessons, Pau i Teresa, morts infants, i Rafael, que estaria al costat del seu pare tota la vida.

[Plànol](#)

5

Un rei per a Espanya

L'any 1700 moria Carles II, rei d'Espanya. En el seu testament establí com a successor Felip d'Anjou, nét de Lluís XIV de França. Uns mesos més tard, el 18 de febrer de 1701, aquest entrava a Madrid i era proclamat rei amb el nom de Felip V. La designació de Felip d'Anjou com a rei, molt ben acollida pels castellans, no fou acceptada per les potències europees, que temien el bloc format així amb la França de Lluís XIV.

Pel setembre de 1701 es constituí la Gran Aliança de la Haia entre Gran Bretanya, Holanda i l'Imperi Austríac, que propugnaven com a candidat l'arxiduc Carles, fill de l'emperador Leopold d'Àustria. Pel març de 1702 els aliats declararen la guerra a Felip V i a França. L'any següent comptaren amb l'adhesió de Portugal, i Leopold féu proclamar l'arxiduc Carles rei d'Espanya a Viena.

Plànol

6

Vigatans i botiflers

Inicialment, Felip V va ser acceptat pels catalans. El nou monarca va tenir tota una sèrie de gestos importants amb Catalunya, com ara anar a Barcelona i jurar les Constitucions.

En 1701 el rei convocà les Corts. Malgrat que hi féu importants concessions al Principat, hi hagué fortes tibantors entre els seus representants i els ministres del nou rei, especialment pels seus mètodes absolutistes. L'entesa institucional es deteriorà també per l'actitud prepotent i la política repressiva del nou virrei de Catalunya, Francisco Fernández de Velasco.

Aviat l'opció austriacista començà a cobrar força arreu del Principat, especialment entre la petita noblesa, els propietaris rurals, la incipient burgesia i el baix clergat. L'abonava, entre altres factors, un fort sentiment de francofòbia acumulat durant anys per les constants agressions franceses al país.

Els partidaris de l'arxiduc foren coneguts com a "vigatans", mentre que els de Felip V foren anomenats "botiflers".

Plànol

Visca Carles III!

El 10 d'agost de 1705 les forces aliades desembarcaren a Altea (País Valencià), iniciant l'ocupació de la Corona catalano-aragonesa. Al mateix temps, la revolta popular esclatà en diversos indrets de Catalunya i del País Valencià.

El decantament de Catalunya vers l'arxiduc va precipitar-se amb la signatura del Pacte de Gènova, subscrit en 1705 entre una representació catalana i els enviats de la reina Anna d'Anglaterra. En virtut d'aquest pacte, els anglesos prometeren suport militar als catalans i els oferiren garanties per al manteniment de les constitucions a canvi de l'aixecament del Principat en favor de Carles III. En compliment d'aquest pacte, forces aliades desembarcaren a Barcelona i el 7 de novembre de 1705 l'arxiduc entrava triomfalment a la ciutat, on, després de jurar les constitucions, fou proclamat rei amb el nom de Carles III. Acte seguit el monarca convocà noves Corts.

Quan el mal ve d'Almansa...

La derrota dels exèrcits aliats a Almansa, el 25 d'abril de 1707, facilità als borbònics l'ocupació d'Aragó i València i els donà la supremacia militar a tota la península. Dos mesos més tard, un decret reial abolia els furs valencians i aragonesos.

Tot i que les subsegüents campanyes donaren algunes victòries a les forces de l'arxiduc, permetent-li fins i tot d'ocupar per un breu lapse de temps Madrid, els decisius xocs de Brihuega i Villaviciosa l'obligaren novament a retrocedir a Catalunya.

La superioritat numèrica dels borbònics i un cert desgavell en l'exèrcit aliat propiciaren l'inici de l'ocupació de Catalunya: en 1707 fou presa Lleida; en 1708, Tortosa; en 1711, Girona, i finalment, després d'un cruent setge, en 1713 fou ocupada Tarragona. L'ocupació borbònica fou seguida d'un pla sistemàtic de repressió contra els elements austriacistes, amb empresonaments i execucions i també amb una abusiva política fiscal contra els municipis qualificats de desafectes.

Plànol

9

Privilegis o mort!

La mort en 1711 de l'emperador austríac i l'ascens al tron imperial de l'arxiduc Carles propiciaren un canvi en l'equilibri europeu. Anglaterra, que havia portat el pes de la guerra, recelava ara d'una possible unió de les corones austríaca i espanyola i a partir d'aquest moment es va donar pas a la via diplomàtica.

Amb la signatura dels tractats de pau d'Utrecht i Rastatt (1713-1714) es donà per acabada la guerra a Europa i Felip V fou reconegut com a rei d'Espanya. Acte seguit, les forces aliades evacuaren Catalunya (març de 1713). Amb la major part del seu territori ocupat pels borbònics i abandonada pels aliats, Catalunya quedava sola en la continuació de la guerra.

Tot i això, veient el que havia passat a València i Aragó, la Junta de Braços del Principat, reunida a Barcelona pel juliol de 1713, va decidir continuar lluitant, en un últim i desesperat intent de salvaguardar les institucions, les lleis i les llibertats catalanes.

Plànol

10

Rafael Casanova, conseller i ciutadà honrat de Barcelona

El 25 de gener de 1706, Rafael Casanova fou nomenat, seguint el tradicional mètode de la insaculació, conseller tercer de la ciutat de Barcelona. Un any mes tard, l'arxiduc Carles li va concedir el títol de Ciutadà Honrat de Barcelona. El 30 de novembre de 1713, malgrat les pressions per prorrogar el mandat dels consellers a causa de l'excepteional situació causada pel setge que patia Barcelona, es portà a terme, tal com era preceptiu, la renovació dels càrrecs del Consell de Cent, la més alta institució de govern de la ciutat. En aquesta renovació Rafael Casanova fou escollit com a conseller en cap.

L'acceptació del càrrec en aquestes circumstàncies evidencia l'elevat grau de compromís de Casanova amb la causa austriacista i amb el país.

Plànol

11

La Catalunya resistent

A principis de juliol de 1713, forces borbòniques comandades pel duc de Pòpuli posaren setge a Barcelona. Una esquadra franco-espanyola bloquejà la ciutat per mar. Tanmateix, el setge era sovint burlat i tant per mar com per terra arribaven vitualles i armament a la ciutat.

Amb el país pràcticament ocupat, únicament el Castell de Cardona quedava com a plaça forta. Cardona era utilitzat com a base de les forces catalanes que encara combatien a l'interior del país. A mitjan estiu de 1714 el setge continuava, però no progressava. Lluís XIV, alleujat de la pressió de la guerra a Europa, va trametre a Felip V importants reforços, comandats pel duc de Berwick. Aquest estrenyé el setge i sotmeté la ciutat a constants bombardeigs llançant més de 35.000 bombes sobre Barcelona.

El 3 de setembre el duc de Berwick va demanar la rendició de Barcelona. Després d'una tensa reunió, la Junta de Guerra de la ciutat, encapçalada per Antoni de Villarroel i Rafael Casanova, va optar per la resistència.

Plànol

12

Casanova, defensor de Barcelona

El càrrec de conseller en cap duia aparellada la comandància de la Coronela (milícia gremial de la ciutat) i el govern de la plaça, si més no de forma nominal. Tot just assumit el càrrec, Casanova va mostrar una especial energia i una clara tendència a la concentració de poders en la seva persona, cosa que l'enfrontà en més d'una ocasió als altres caps militars de la plaça.

Conscient de la debilitat de les defenses de la ciutat, fou partidari d'escoltar les propostes de rendició fetes pels borbònics el 3 de setembre de 1714. Tanmateix, quan la ciutat decidí de continuar resistint, Casanova no defugí les seves responsabilitats i, enarborant l'estendard de la ciutat, fou el primer a acudir a lluitar als indrets de més perill, on la defensa trontollava.

Plànol

13

Aquell 11 de setembre

La matinada de l'11 de setembre, les tropes borbòniques van penetrar dins la ciutat de Barcelona. Rafael Casanova, enarborant l'estendard de Santa Eulàlia, patrona de la ciutat, i dirigint-se cap al baluard de Sant Pere, va caure ferit per una bala. Després d'hores de lluita, Villarroya va ordenar tocar a capitulació i més tard es van iniciar les negociacions per a la rendició de la ciutat. El 15 de setembre va capitular Cardener, el darrer bastió de resistència al Principat.

Les tropes del rei d'Espanya van ocupar la ciutat i van aplicar una política de repressió, extorsió i càstig als catalans. Milers de persones van ser executades, empresonades o obligades a exiliar-se i a pagar impostos i contribucions desorbitats. Les institucions i les lleis catalanes varen ser abolides i Catalunya va perdre els seus drets com a nació.

Rafael Casanova va escapar del càstig amagant-se durant cinc anys i va morir a Sant Boi de Llobregat el 3 de març de 1743.

La figura de Rafael Casanova va ser recuperada al segle XIX per intel·lectuals i polítics de la Renaixença com un símbol de la lluita per les llibertats de Catalunya. Suprimida pel franquisme, la diada de l'11 de setembre es va recuperar el 1976 com a Festa Nacional de Catalunya.

Plànol

